

Велика Ольга Василівна
Майстренко Юлія Іванівна

Особливості українояпонських відносини у 2017-2021 рр.

УДК 324(477:520)»2017/2021»
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-5.16>

Велика Ольга Василівна
старший викладач кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
вул. Дворянська, 2, Одеса, Україна
ORCID: 0000-0003-0435-743X

Майстренко Юлія Іванівна
доцент кафедри міжнародних відносин
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
вул. Дворянська, 2, Одеса, Україна
ORCID: 0000-0002-7306-756X

Метою статті є дослідження українояпонських відносин в період з 2017 по 2021 роки. Зазначений відрізок характеризується міжвиборчим в Японії, оскільки у 2017 відбулись позачергові парламентські вибори, а у 2021 планові. Саме 2017 рік з боку України оголошено роком Японії, що стало поштовхом для активації стосунків, вперше український президент прийняв участь у коронації. В ході роботи вивчені основні особливості двосторонніх відносин, виявлені пріоритетні напрямки співпраці, перспективні галузі для інвестицій та питання, що потребують доопрацювання. Проведене дослідження дало змогу глибше проаналізувати стан та перспективу подальшого розвитку українояпонських відносин, використовуючи офіційні джерела, статистичні данні та звітну документацію

Проголошення 2017 року Роком Японії в Україні значно вплинуло на поштовх політичних контактів та поглиблення співпраці. Так в Аналітичній доповіді до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України вказується, що країни переживають етап найактивнішого діалогу за всю історію відносин. Пріоритетом у стосунках з Японією визнано тісний політичний діалог, активну торговельно-економічну співпрацю з наданням переваги залученню інвестицій і технологій в економіку України у контексті ключової міждержавної Угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій. Все це відбувалось на тлі позачергових парламентських виборів, що з огляду на традиційність японського суспільства несли значні зміни: зокрема змінився кількісноякісний склад виборців за рахунок молоді та кількісний склад парламенту у 2017 році. 2021 рік також ознаменувався парламентськими виборами у Японії та деякими змінами у зовнішньополітичних орієнтирах що України, так і Японії.

Автори приділили значну увагу основним галузям співпраці та сценаріям подальшого розвитку, оприділили основні вектори співпраці та досягненні у договірноправовому полі

Ключові слова: Японія, АТР, Україна, зовнішня політика, інвестиції, JICA, японо-американський альянс.

Постановка проблеми та її актуальність. Дослідження українояпонських відносин у 2017-2021 на фоні реформування виборчої системи в Японії та виявлення особливостей, враховуючи поглиблення політичної співпраці та економічного досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Політично-економічні стосунки двох країн мало представлені в роботах вітчизняних науковців. Зокрема слід зазначити роботи В.Удовік, що досліджує українояпонські відносини на сучасному етапі. Особливістю данного дослідження є аналіз офіційних документів, статистичних даних, договірно-правової бази та торговельно-економічних документів

Мета дослідження. Аналіз українояпонських відносин у період між парламентських виборів 2017 та 2021 років

Виклад основного матеріалу. Традиційно українсько-японські стосунки відбувались на міжурядовому рівні та рівні міністерств. Однак проголошення 2017 року- роком ЯПОнії в Україні стало поштовхом для прискорення та поглиблення цього процесу. Зокрема у Плані пріоритетних дій Уряду на 2017 відзначається необхідність збільшення обсягу експорту українських товарів до Японії. З цією метою значно збільшились зустрічі на рівні міністерств та відомств. Так під часа робочого

візиту Голови Верховної Ради України А.Парубія до Японії у лютому 2017 року відбулись зустрічі зі Спадкоємцем Імператорського престолу, принцем Нарухіто; Державним Міністром Оборони Японії, зі Спікером Палати Радників Парламенту Японії, Спікером Палати Представників Парламенту Японії, Головою Комітету закордонних справ та оборони Палати Радників Парламенту Японії, заступником Президента «JICA» (Японська агенція міжнародної співпраці), Головою Комітету закордонних справ Палати Представників Парламенту Японії. Україна отримала підтримку суверенітету та територіальної цілісності від Японії, що особливо важливо під час головування її серед країн Великої сімки. В ході зустрічі першого заступника Міністра оборони України І. Руснака із заступником Міністра оборони Японії з міжнародних відносин Ро Манабє у Києві йшлося про продовження відносин в оборонній галузі [13].

Значна увага приділяється відновленню зони відчуження, яку відвідала делегації японських фахівців у галузі моніторингу довкілля проблемі утилізації відходів, технічній співпраці

Зі свого боку Україна жорстко засуджує дії Пхеньяна, закликає світове співтовариство вжити додаткових заходів для притягнення КНДР до відповідальності та висловлює у цьому зв'язку повну підтримку Японії. Японія підтримала всі три

принципово важливі для нашої держави резолюцій ГА ООН («Територіальна цілісність України» 2014 р., «Ситуація з правами людини в Криму» 2016 і 2017 рр.) [4]. В рамках низки міжнародних організацій, зокрема МАГАТЕ, Вассенаарська домовленість та ін., Японія регулярно озвучувала свою принципову позицію щодо підтримки незалежності, територіальної цілісності та недоторканості міжнародно визнаних кордонів України

Традиційно в дуже активному режимі продовжується співпраця Уряду України і Уряду Японії: реалізовується модернізація Бортницької станції аерації (БСА), а також проект з реконструкції дюкерів, що пролягають через Дніпро.

Плідним на зустрічі виявився травень 2018. На початку травня українська делегація під головуванням Міністра екології та природних ресурсів України перебувала з робочою поїздкою у Токіо (Японія), де відбулися зустрічі з Державним міністром економіки, торгівлі і промисловості Японії, а також представниками офісу JICA (урядова організація із надання технічної, грантової допомоги та пільгових кредитів урядам іноземних держав).

В жовтні 2018 року відбулись перші українсько-японські консультації з питань безпеки під час візиту в Японію делегації Міністерства оборони України на чолі із заступником Міністра оборони України з питань європейської інтеграції. Делегація Міністерства оборони України спільно з делегацією Міністерства закордонних справ України на чолі із заступником Міністра закордонних справ України взяла участь у зустрічі та переговорах з парламентським Віце-міністром закордонних справ Японії в Міністерстві закордонних справ Японії, у ході яких були обговорені актуальні питання українсько-японських двосторонніх відносин та можливості започаткування співробітництва між військово-морськими силами двох країн [3].

Значна увага приділяється освіті: так в ході візиту в Японію Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич обговорила з Міністром освіти, культури, спорту, науки і технологій Японії питання про визнання дипломів, співпрацю у межах міжнародних організацій та відновлення роботи спільної Українсько-японської комісії з науково-технічного співробітництва, а також підписала Угоду про співробітництво у сфері науки між Україною та Японією

Укрпошта отримала грант Міністерства комунікацій та внутрішніх справ Японії і японського Фонду з питань фінансової доступності на 80 тисяч доларів США в рамках програми Всесвітнього поштового союзу (ВПС).

Ці кошти призначені на закупівлю POS-терміналів для їх встановлення у відділеннях в сільській місцевості з населенням менше 3000 жителів., що дозволить здійснювати безготівкові

розрахунки населенню віддалених міст та сіл, в яких вже відсутні банківські установи.

19 червня відбулася зустріч Міністра оборони України Андрія Тарана з Надзвичайним і Повноважним Послом Японії в Україні Такаші Кураї.

Міністр оборони України поінформував Надзвичайного і Повноважного Посла Японії в Україні про воєнно-політичну ситуацію в Україні та навколо її кордонів, ситуацію в районі проведення операції Об'єднаних сил та заходи, що вживаються керівництвом Міністерства оборони України та командуванням Збройних Сил України з метою запобігання розповсюдженню пандемії COVID-19. Значну увагу Міністр приділив стану реалізації оборонної реформи, а також пріоритетним напрямкам двостороннього співробітництва.

Посол Японії запевнив у беззаперечній підтримці стратегічного курсу України на європейську та євроатлантичну інтеграцію та підтвердив принципову позицію своєї держави щодо засудження російської агресії на Сході України та невизнання незаконної анексії Криму.

Андрій Таран подякував Уряду Японії за принципову та незмінну позицію з політичної підтримки України, а також за надання суттєвої економічної та гуманітарної допомоги нашій країні. Міністр оборони наголосив на важливості подальшого розвитку воєнно-політичного діалогу між державами на високому рівні та поглибленні оборонного співробітництва між Україною та Японією. Особливий наголос був зроблений на необхідності інтенсифікації напрямів співробітництва в рамках Меморандуму між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Японії щодо співробітництва та обмінів у сфері оборони, підписаного у 2018 році.

Надзвичайний і Повноважний Посол Японії запевнив, що народ та Уряд Японії продовжуватимуть надавати підтримку Збройним Силам України, зокрема, шляхом надання матеріально-технічної допомоги: як високотехнологічного медичного обладнання для потреб військово-медичних закладів України, так і сучасних медичних препаратів для протидії коронавірусу та своєчасної і якісної підготовки до його можливої другої хвилі. Так, через представництво ООН в Україні до кінця 2020 року надійшла чергова партія медичного устаткування до госпіталів в містах Харків, Львів та Ірпінь на суму 1,4 млн дол. США. Окрім того медичний персонал пройшов відповідну фахову підготовку.

Значна увага приділяється розвитку співробітництва у сфері кібербезпеки та продовженні безпекового діалогу з наголосом на протидії гібридним загрозам. Зокрема під час зустрічі з Послом Японії в Україні Такаші Кураї Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба у квітні 2020 року позитивно оцінив значний досвід Японії у стримуванні поширення COVID-19. Окремо підіймалось

питання спроб окремих країн використовувати пандемію в політичних цілях: зокрема заклики до послаблення, начебто з гуманітарних міркувань, санкцій, які не мають жодного стосунку до протидії COVID-19. Дмитро Кулеба запевнив, що розвиток співробітництва України та Японії залишається одним з його пріоритетів.

Уряд Японії передав Україні в якості партнерської підтримки партію противірусного препарату для лікування коронавірусної хвороби через систему ООН.

За повідомленнями японської сторони, інтерес до використання такого препарату висловлюють багато країн, оскільки є інформація, що він полегшує перебіг захворювання.

Важливим питанням двосторонніх відносин залишається оборонна сфера, зокрема у 2020 році заступник Міністра закордонних справ України Василь Боднар та посол Японії в Україні Такаші Кураї обговорили проблематику ядерного роззброєння, зокрема констатували спільність підходів щодо резолюції ООН під назвою: «Спільні напрямки дії та орієнтований на майбутнє діалог, спрямований на вільний від ядерної зброї світ».

Заступник Міністра та посол відзначили позитивний досвід співпраці двох країн у сфері оборони та безпеки, яка здійснюється у рамках меморандуму від 2018 року між оборонними відомствами України та Японії.

Важливим залишається питання протистояння гібридним загрозам. У цьому контексті українською стороною було наголошено на важливості обміну досвідом, враховуючи спільний характер існуючих викликів та загроз, особливо що стосується кібернетичної сфери.

Таким чином ми можемо констатувати активізацію воєнно-політичного діалогу між Японією та Україною, що мав місце останніми роками.

Японська сторона регулярно поінформована щодо перебігу операції Об'єднаних сил на сході України, про мілітаризацію окупованого Російською Федерацією Кримського півострова, а також про дестабілізаційні дії в Азово-Чорноморському регіоні. Значна увага приділяється реформуванню оборонного відомства, зокрема щодо перебігу процесу діджиталізації і розвитку С4 (командування, управління, зв'язок, комп'ютеризація), де важливим залишається досвід японських колег.

В лютому 2020 також відбулась значуща зустріч Міністра оборони України Андрія Загороднюк з Міністром оборони Японії Таро Коно, на якій обговорили інтенсифікацію оборонного співробітництва між країнами за останні роки, а також важливість подальшого розширення співробітництва між оборонними відомствами в рамках підписаного Меморандуму між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Японії щодо співробітництва та обмінів у сфері оборони [11].

Врамак зазначеного меморандуму відбувається співпраця за напрямками кібербезпеки, обміну досвідом (у тому числі протистояння гібридним загрозам), розширення участі у спільних навчаннях, а також співробітництва у сфері високотехнологічних проектів та діджиталізації.

Висновки. Дальносхідний напрямок зовнішньої політики хавжди був актуальним для України, але в деякій мірі недооціненим. Міжрядові та міжвідомчі контакти несистемного характеру у попередні роки отримали поштовх із проголошенням 2017 року Японії в Україні та деякими змінами у парламенті після позачергових виборів в Японії. Постійна інвестиційна зацікавленість Японії припоможилась після підписання у 2018 році Меморандуму між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Японії щодо співробітництва та обмінів у сфері оборони. В рамках цього документу відбувся обмін досвідом щодо протидії кіберзагрозам, процесі діджиталізації та спільні навчання.

Окрім того значна увага приділялась охороні здоров'я, оскільки зазначений часовий проміжок охоплює період боротьби з COVID-19, в рамках якого японська сторона постійно допомагала Україні, зокрема і направленням ліків та спеціалістів для боротьби зі світовою пандемією.

Важливим питанням у двосторонніх відносинах залишається освіта, зокрема питання про визнання дипломів, співпрацю у межах міжнародних організацій та робота спільної Українсько-японської комісії з науково-технічного співробітництва. Результатом роботи у цьому напрямку стало підписання Угоди про співробітництво у сфері науки між Україною та Японією.

На міжнародному рівні країни традиційно підтримують один одного:

- Україна жорстко засуджує дії Пхеньяна;
- Японія підтримала всі принципово важливі для нашої держави резолюції ГА ООН, а також регулярно зазначає свою підтримку незалежності, територіальної цілісності та недоторканості міжнародно визнаних кордонів України.

Важливим залишається торговельно-економічна діяльність та стабільною є грантова підтримка України Японії.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році». URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-02/Poslanya_druk_fin.pdf (дата звернення: 20.11.2022).
2. Допомога Японії Україні. Лютий 2018. Посольство Японії в Україні. URL: https://www.ua.emb-japan.go.jp/jpn/bi_ua/oda/180205_assistance_ua.pdf (дата звернення: 18.11.2022).
3. Курс допомоги країнам: Україна. URL: <https://www.ua.emb-japan.go.jp/files/000277048.pdf> (дата звернення: 20.11.2022).

4. Політичні відносини між Україною та Японією. URL: <https://japan.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/256-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-japonijeju> (дата звернення: 20.11.2022).

5. Diplomatic Bluebook 2021. URL: https://www.mofa.go.jp/policy/other/bluebook/2021/pdf/pdfs/2021_all.pdf (дата звернення: 18.11.2022)

6. Rolling Plan for Ukraine. URL: <https://www.ua.emb-japan.go.jp/files/000277052.pdf> (дата звернення: 28.11.2022).

7. ケルチ海峡周辺における最近の事案に関するG7外相声明(Заява міністрів закордонних справ G7 про останні події біля Керченської протоки). (30.11.2018). URL: https://www.mofa.go.jp/mofaj/fp/pc/page3_002636.html (дата звернення: 28.11.2022).

8. Japan Ministry of Defense (2019): Development of Russian Armed Forces in the Vicinity of Japan, URL: https://www.mod.go.jp/e/d_act/sec_env/pdf/ru_dact_201909_e.pdf (дата звернення: 28.11.2022).

9. Violetta Udovik. The Ukraine-Japan Security Dialogue as an Important Contribution to International Peace and Security, URL: https://www.waseda.jp/inst/oris/assets/uploads/2019/03/05_The-Ukraine-Japan-Security-Dialogue-as-an-Important-Contribution-to-International-Peace-and-Security.pdf (дата звернення: 28.11.2022).

10. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine (2018): First Ukraine-Japan Bilateral Consultations on Security Issues held in Tokyo, <https://mfa.gov.ua/en/press-center/news/67780-v-tokio-vidbulisya-pershi-ukrajinsykojaponsyki-konsulytaciji-z-pitany-bezpeki> (дата звернення: 08.11.2022).

11. Vasyl Bodnar (2018): Ukraine and Japan signed a memorandum on cooperation in defense area, URL: <https://twitter.com/vasylbodnar/status/1050828761501851648>, (дата звернення: 08.11.2022).

12. Ministry of Foreign Affairs of Japan (2018): Japan's Cyber Diplomacy, URL: <https://www.mofa.go.jp/files/000412327.pdf>, (дата звернення: 08.11.2022).

13. Verkhovna Rada of Ukraine (2017): Chairman of the Verkhovna Rada Andriy Parubiy visited Japan, URL: https://www.rada.gov.ua/en/news/top_news/141165.html, (дата звернення: 08.11.2022).

REFERENCES:

1. Analitichna dopovid do shchorichnoho Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshe Ukrainy v 2017 rotsi». URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-02/Poslanya_druk_fin.pdf (дата звернення: 20.11.2022).

2. Dopomoha Yaponii Ukraini. Liutyi 2018.Posolstvo Yaponii v Ukraini. URL: https://www.ua.emb-japan.go.jp/jpn/bi_ua/oda/180205_assistance_ua.pdf (дата звернення: 18.11.2022).

3. Kurs dopomohy krainam: Ukraina. URL: <https://www.ua.emb-japan.go.jp/files/000277048.pdf> (дата звернення: 20.11.2022).

4. Politychni vidnosyny mizh Ukrainoiu ta Yaponiieiu. URL: <https://japan.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/256-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-japonijeju> (дата звернення: 20.11.2022).

5. Diplomatic Bluebook 2021. URL: https://www.mofa.go.jp/policy/other/bluebook/2021/pdf/pdfs/2021_all.pdf (дата звернення: 18.11.2022)

6. Rolling Plan for Ukraine. URL: <https://www.ua.emb-japan.go.jp/files/000277052.pdf> (дата звернення: 28.11.2022).

7. ケルチ海峡周辺における最近の事案に関するG7外相声明(Zaiava ministriv zakordonnykh sprav G7 pro ostanni podii bilia Kerchenskoj protoky). (30.11.2018). URL: https://www.mofa.go.jp/mofaj/fp/pc/page3_002636.html (дата звернення: 28.11.2022).

8. Japan Ministry of Defense (2019): Development of Russian Armed Forces in the Vicinity of Japan, URL: https://www.mod.go.jp/e/d_act/sec_env/pdf/ru_dact_201909_e.pdf (дата звернення: 28.11.2022).

9. Violetta Udovik. The Ukraine-Japan Security Dialogue as an Important Contribution to International Peace and Security, URL: https://www.waseda.jp/inst/oris/assets/uploads/2019/03/05_The-Ukraine-Japan-Security-Dialogue-as-an-Important-Contribution-to-International-Peace-and-Security.pdf (дата звернення: 28.11.2022).

10. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine (2018): First Ukraine-Japan Bilateral Consultations on Security Issues held in Tokyo, <https://mfa.gov.ua/en/press-center/news/67780-v-tokio-vidbulisya-pershi-ukrajinsykojaponsyki-konsulytaciji-z-pitany-bezpeki> (дата звернення: 08.11.2022).

11. Vasyl Bodnar (2018): Ukraine and Japan signed a memorandum on cooperation in defense area, URL: <https://twitter.com/vasylbodnar/status/1050828761501851648>, (дата звернення: 08.11.2022).

12. Ministry of Foreign Affairs of Japan (2018): Japans Cyber Diplomacy, URL: <https://www.mofa.go.jp/files/000412327.pdf>, (дата звернення: 08.11.2022).

13. Verkhovna Rada of Ukraine (2017): Chairman of the Verkhovna Rada Andriy Parubiy visited Japan, URL: https://www.rada.gov.ua/en/news/top_news/141165.html, (дата звернення: 08.11.2022).

Peculiarities of Ukrainian-Japanese relations in 2017-2021

Velyka Olha Vasylivna

Senior Lecturer at the Department
of Public Communications and Regional
Studies

Odesa National University named after
I. I. Mechnikov
Dvoryanska str., 2, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0003-0435-743X

Maistrenko Yuliia Ivanivna

Associate Professor at the Department
of International Relations

Odesa National University named after
I. I. Mechnikova
Dvoryanska str., 2, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0002-7306-756X

The Far Eastern direction of foreign policy has always been relevant for Ukraine, but to some extent underestimated. In previous years, interdepartmental and interdepartmental contacts of a non-systemic nature received an impetus with the 2017 declaration of Japan in Ukraine and some changes in the parliament after the extraordinary elections in Japan. Japan's constant investment interest increased after the signing in 2018 of the Memorandum between the Ministry of Defense of Ukraine and the Ministry of Defense of Japan on cooperation and exchanges in the field of defense. Within the framework of this document, there was an exchange of experience in countering cyber threats, the digitalization process, and joint training.

In addition, considerable attention was paid to health care, since the specified time period covers the period of the fight against COVID-19, during which the Japanese side constantly helped Ukraine, in particular, by sending medicines and specialists to fight the global pandemic.

Education remains an important issue in bilateral relations, in particular the issue of diploma recognition, cooperation within international organizations, and the work of the joint Ukrainian-Japanese commission on scientific and technical cooperation. The result of work in this direction was the signing of the Agreement on cooperation in the field of science between Ukraine and Japan.

At the international level, countries traditionally support each other:

- *Ukraine strongly condemns the actions of Pyongyang;*
- *Japan supported all resolutions of the UN General Assembly that are fundamentally important for our country, and also regularly notes its support for the independence, territorial integrity and inviolability of internationally recognized borders of Ukraine.*

Trade and economic activity remains important and grant support of Ukraine to Japan is stable.

Key words: *Japan, APR, Ukraine, foreign policy, investments, JICA, Japan-American alliance.*